

De Kouter en zijn cafés

De Kautern : een geval apart

De *Kautern* dankt zijn naam aan het bodemgebruik. Een kouter is een akker, een stuk landbouwgrond. Zoals op het fragment van de Ferrariskaart te zien is, bestaat bij de opmaak van de kaart de naam de Kouter nog niet. Dat stuk van Belsele wordt dan (1771-1778) het *Eynde van de Weirelt* genoemd. Het lag buiten

de dorpskern en bestaat uit een lappendeken van bosperceeltjes, boomgaarden, akkertjes, hagen, bomenrijen en braakliggende, verarmde gronden die door schapen worden begraaasd. Op de kaart is ook de Koutermolen te zien. Jammer genoeg zijn van deze molen geen foto's bewaard gebleven.

Deze wijk heeft steeds een apart karakter gehad. Rond de tweede wereldoorlog staan er voorbij de spoorweg slechts een twintigtal huizen in de Koutermolenstraat. Enkele daarvan zijn cafés ! Het laatste stuk van de Koutermolenstraat is lange tijd *een vaag* geweest : een braakliggend stuk grond waar de schaaפשרder dagelijks zijn schapen laat grazen. Tijdens de tweede wereldoorlog legt de Duitse bezetter er een klein vliegveld aan. De soldaten logeren in de jongensschool (tegenwoordig Het Ey). Het bosperceel aan het kruispunt Kouterstraat – Koutermolenstraat wordt als oefenterrein gebruikt. Het vliegveld is na de oorlog uitgegraven. Met de uitgegraven grond is het viaduct aan de baan Gent-Antwerpen aangelegd. Deze putten worden daarna met afval gevuld.

Het aparte karakter van dit stukje Belsele is te danken aan haar bewoners. Het zijn eenvoudige, hardwerkende arbeiders die vaak in piepkleine, goedkope rijhuisjes wonen. De burgers van Belsele, en zeker de kerkelijke overheden, kijken neer op deze mensen. Het zijn vaak socialisten (de roden); in hun ogen een scheldwoord. Het samenhangingsgevoel bij de bewoners van *de Kautern* is erg groot. Emiel De Vleeschhouwer verwoordt het zo : "Als er één iemand een kruiwagen heeft, is dat genoeg. Iedereen mag die gebruiken. Als er één iemand een goede ladder heeft : hetzelfde. Mensen lenen aan elkaar ook geld als dat moet".

Achteraan is op de hoek Koutermolenstraat – Kleemstraat café de Handboog te herkennen. Recht over dat café ligt café het Schutterspaleis met rechts vooraan enkele eenvoudige arbeidershuisjes. Fotoarchief Emile De Vleeschhouwer.

Cafés versterken deze samenhang. Deze cafés zijn erg klein. De drankvoorraad bestaat vaak uit slechts één bak bier. De klanten moeten soms wachten als de bak leeg is. De cafébazin, het is vaak een huisvrouw die zo een centje probeert bij te verdienen, moet dan snel nog een nieuwe bak gaan kopen. De mensen drinken er bier van merken die ondertussen bijna allemaal verdwenen zijn : Pivo pils (brouwerij De Baer uit Sint-Niklaas), Wielemans bier (brouwerij Wielemans-Ceupens uit Vorst), Atlas bier (Brouwerij Atlas uit Anderlecht).

Kleurrijke figuren

Er wonen heel wat kleurrijke figuren. Mensen worden met hun bijnaam aangesproken : de Rosse Fons (hij is kaal !), den Tet (had een grote neus), Jeanneken van den Blaun (waardin van Den Ouden Blauwen), Piekeballeken en den Ajuin (van café Het Eyndeken), De Freer enz. De Freer heet eigenlijk Frederick De Beleyr en bracht met paard en kar bier aan huis (een bieruitzetter). Hij noemt iedereen die hij op zijn toer ontmoet "dingsken" want het lukt hem niet al die namen te onthouden. Zijn kar is verlicht met een lantaarn. Dat is ook nodig want tijdens het leveren doet hij graag en uitgebreid met iedereen een klapken. Het is dus meestal erg laat en donker voor hij naar huis keert.

De Zotte Rechter woont ook in *de Kautern*. Hij heeft enorm veel katten. Als hij naar de winkel gaat heeft hij er telkens enkele bij, bijvoorbeeld op zijn schouder. Zijn twee zonen dragen als bijnaam Titaar en Bunder.

Een van die kleurrijke figuren is zeker Yvonne De Ruyte (1925 - 2017). Het Yvonneplein is naar haar vernoemd. Als het weer het toelaat komt Yvonne elke avond vanaf een uur of zes babbelen op dit pleintje in de Koutermolenstraat. Ook

trakteert ze af en toe de bewoners van het rusthuis Herfstrust (nu het Lindehof). Als eerbetoon krijgt het pleintje haar naam. Ondertussen probeert Myriam, haar dochter, deze traditie verder te zetten. Regelmatig zitten er mensen te keuvelen op de bankjes onder de berkenbomen. Myriam woont nu nog steeds, samen met haar dochter en haar gezin aan het Yvonneplein. Vier generaties; een viergeslacht...

Kort daarna krijgt de Gastonnekesdreef een officieus naambordje. Dit is een ludieke actie van de vrienden van Gaston De Schepper. Door een hersenbloeding moet hij met een aantal beperkingen door het leven. De vrienden van de pronostiekclub Onder Ons hebben als eerbetoon aan hem, dan een naambordje aan zijn huis gehangen.

Al deze mensen kennen elkaar erg goed. Vele bewoners worden in *de Kautern* geboren, trouwen er en blijven er heel hun leven wonen. Zo ontstaat een kleine maar hechte gemeenschap.

En dan zijn er de cafés.

De Bollebaan is gelegen naast de Puidreef. Het café én het afdak waaronder krulbol wordt gespeeld, bestaan nog steeds. In het café spelen de gasten vooral kaart. Er is ook een biljartclub op een Russisch biljart. Het doel van het spel is om een willekeurige biljartbal zo te spelen dat hij een andere bal raakt, die op zijn beurt wordt gepot. Het is ook mogelijk om eerst een andere bal aan te spelen, met als doel dat de eerste bal in de pocket valt. Elke stoot die raakt telt als één punt. Elke gepotte bal levert ook punten op. Als de kegel omver gespeeld wordt verlies je het spel.

Van Inr Omer Rومان (bakker in de Koutermolenstraat; Dirk Van der Speten), François Strobbe (schoonzoon Ward Parys), Eduard Parys (herbergier), Hilaire De Vleeschhouwer (zoon Zwarte Gracht"), Edgard Moens (Gaar Moens), Gustaaf Schelfout (Stafke), Aloïs (Wies) Rossaert, Odilon Simoens en Robert Steur (cafebaas Schutterspaleis).

Het cafégebouw staat nog steeds in de Koutermolenstraat. Onder het afdak rechts op de foto ligt de bollenbaan.

Café het Moleken (ook café de Zwarte Gracht genoemd) is misschien wel het belangrijkste café in deze buurt. De uitbaters zijn Frans De Vleeschhouwer en Emma Baert. Frans is ook nog handelaar in vlas. Hij koopt het vlas in en root het in rootputten naast de Koutermolenstraat. Het vlas wordt daarna gedroogd op de vaag in dezelfde straat. Naast het café staat een schuur waar hij het vlas verder bewerkt : karen, dorsen, repen, zwingelen. Het Moleken is een echt volkscafé. Iedereen komt er over de vloer. Oudere bewoners van de Koutermolenstraat betreuren nog steeds dat dit café is verdwenen. Het bier dat wordt geschonken is Pivo pils (brouwerij De Baer uit Sint-Niklaas). Een koeling is niet aanwezig. Een man uit Elversele brengt regelmatig een groot blok ijs om de drank fris te houden. Zij mogen hem dag en nacht bellen om ijsblokken te leveren. In het café staat een jukebox. Zo is Emiel De Vleeschhouwer 's nachts wakker gebeld om deze te gaan herstellen. De herstelling kwam snel in orde, maar het duurt toch heel lang eer Miel terug thuiskomt. Het loon van de vader van Miel wordt dan nog deels in geld, deels in bier uitbetaald. Frans is de eerste en trotse bezitter op *de Kautern*

van een auto (een blauwe fiat). Een rijbewijs is dan nog geen vereiste. De eerste grote uitstap die hij wil maken, is naar de koers Parijs Roubaix gaan kijken. Samen met enkele vrienden vertrekt hij 's morgens vroeg. Hij is niet verder geraakt dan de haag aan de spoorweg. Daar rijdt hij de dieperik in... Het Moleken is ook lang een van de weinige huizen met een telefoon. Emma gaat soms iemand thuis ophalen die is opgebeld. Omgekeerd komen de mensen ook bij haar telefoneren. Frans is lid van de Kouterschutters (Koutervrienden). Elke zondagmorgen komen deze schutters bijeen om enkele uren te schieten. Als het café wordt gesloten verhuist de vereniging naar café De Nieuwe Zwaan Frans sterft tijdens het boogschieten. Een wespensteek in zijn keel wordt hem fataal (1968). Het Moleken (of de Zwarte Gracht) is ook het supporterscafé van Eddy Van Damme. Hij is een in die tijd bekend motorcrosser.

*Emma Baert, cafébazin
achter haar toog.*

Supporters van Eddy Van Damme voor het Moleken

Café Den Bezekoek is gelegen rechtover de boskapel. In de late uurtjes is het een verzamelplaats voor stropers en andere "ongure" typen. Willy Van Rompuy, het zontje van de cafébaas, is nog het geweer van een stroper uit een nabijgelegen gracht moeten gaan halen, omdat de man, achterna gezeten door de veldwachter, het daar verborgen heeft. De mensen komen er ook om krulbol te spelen. En er is lekkere *bezekoek* te koop. Ter gelegenheid van 15 augustus is het hier kermis. In de tuin van het café wordt dan een tent geplaatst. Er vindt een schieting naar de liggende wip plaats. Ook is er een prijsbolling (krulbollen) op de bollenbaan. Het is het laatste café van Belsele dat nog wordt bevoorrad met paard en kar. De zandweg naar het café is voor vrachtwagens onberijdbaar. De laatste kar is een witte, houten kar met blauwe biezen. Het paard is een klein paard; een Pommelé. De kleur is Poil de Carotte (oranje met witte vlekken). Het bier dat er het meest wordt gedronken is "Horse Ale" (een *Pjeirdjen*).

Om Onze Lieve Vrouw te vieren gaat een processie van de kerk naar de kapel van Onze Lieve Vrouw (de boskapel). Er wordt dan een openluchtmis opgedragen. De traditie van de processie is verdwenen. De openluchtmis op 15 augustus vindt er nog steeds plaats.

Het bankkantoor Argenta is gebouwd op de plaats van **café Den Handboog**. De bazin is Madeleine Bordui. Als de oudere bewoners geld gaan afhalen, doen ze dat

niet bij Argenta, maar bij Madelaine...

Op de rechtse foto zien we Madeleine aan de voordeur van haar café staan, Madeleine ziet iedereen graag; iedereen ziet Madeleine graag. Ze is een beetje de moeder van *de Kautern*, zeker van alle jonge mannen die ze *haar mannekes* noemt. Als een jongeman verkering krijgt met een meisje moet hij haar eerst voorstellen aan Madeleine; dan pas aan zijn ouders. Haar goedkeuring is erg belangrijk. Op de trouwfeesten van haar mannekes is ze altijd aanwezig. Ze gaat regelmatig op zaterdagavond met één van haar mannekes naar het bal. Het café sluit ze dan. Als een van haar mannekes wat te veel gedronken heeft, smeert ze hem enkele boterhammen. "Je moet eerst wat eten" is dan haar niet mis te verstane boodschap. Op de foto herkennen we ook een trabant. Haar zoon Willy wint deze auto bij een wedstrijd van het bier "*pjeirdjen*" (Horse Ale). Om te winnen moet je zo veel mogelijk kroonkurken van "*pjeirdjes*" verzamelen. Naast het "*spaarkasken*" is er ook de pronostiekclub "Onder Ons" gevestigd. Ze wordt in 1935 opgericht. Ze is nu gevestigd in De Nieuwe Zwaan, bij Ria. Gedurende ongeveer 26 weken brengen de leden hun voetbalpronostiek op zondag voor dertien uur binnen. Ze voorspellen de uitslag van 24 voetbalwedstrijden uit de Belgische competitie. Ze noteren op hun formulier naast elke wedstrijd een 1 (de thuisploeg wint), een 2 (de thuisploeg verliest) of een X (gelijkspel). Bij een juiste pronostiek levert een 1, één punt op; een 2 levert twee punten op en een gelijkspel (een X) levert drie punten op. Wie op het einde van het seizoen het meest punten heeft is kampioen. Madeleine sterft op 74 jarige leeftijd terwijl ze achter haar toog staat.

Het huis aan de spoorweg, met twee oude lindebomen, is ook een café geweest : café de Spoorweg. De eerste cafébaas is Jef Schobijn (begin twintigste eeuw). Er is het café maar ook een kruidenierswinkel. Jeanneke Hendrickx uit Sint-Niklaas levert de kruidenierswaren, Boelens het bier. Als iemand een glas bier komt drinken, moet die soms lang wachten. De waardin bedient dan eerst nog enkele klanten in de winkel. Tijdens de oorlog komt dagelijks een Duitse soldaat koffie drinken. Er staat een koffiekkan op de stoof. In plaats van een koffie te bestellen, drinkt de soldaat gewoon uit de teut van de koffiekkan. Tot de waard dit beu is. Op een dag vult hij de kan met zijn ochtendurine in plaats van koffie. De soldaat heeft nadien nooit meer aan die teut gedronken. Na de oorlog is dit café verkocht.

Het Schutterspaleis is gelegen rechtover het Ey. Nu staan er appartementen. In dit café komen, na wereldoorlog twee, de Engelse soldaten drinken en dansen.

Miel verdient daar als kleine jongen een centje bij. Hij hangt de jassen van de soldaten weg en bewaakt ze. In een andere café houdt de bazin de vuile glazen en borden een hele week bij. Miel gaat ze dan in het weekend allemaal afwassen. In de grote zaal van het Schutterspaleis wordt naar de liggende wip geschoten met pijl en boog. Er zijn twee "prangen". In dezelfde zaal zijn heel veel dansavonden georganiseerd. Bekende artiesten zoals Will Tura en Willy Sommers komen er optreden. Hier, maar ook in andere cafés, wordt een illegaal gokspel gespeeld : anker en zon. De regels zijn eenvoudig. Een blad papier of een houten bord is in zes gelijke vakken verdeeld. In elk vak staat een ander symbool : zon, anker, klaveren, koeken, schoppen en harten. Er wordt gespeeld met een dobbelsteen met dezelfde symbolen. De deelnemers staan in een kring rond het spelbord. Ze leggen geld in één van de zes vakken. Er wordt gedobbeld. Het symbool dat zo bovenaan komt te liggen toont aan welk vak wint. De speler die zijn geld in het winnende vak heeft gelegd, krijgt al het geld dat is ingezet. Jef Stroot heeft zo'n spelbord. Juliaan staat altijd op uitkijk om te kijken of de veldwachter niet in de buurt is. Later komt er een legale versie van dit spel. De winnaar krijgt dan geen geld maar wel bijvoorbeeld een braadkip...

Café de Scheerschool is een café én een kapsalon. De bazin Albertine scheert wekelijks de bewoners van het rusthuis. Ze is niet altijd even vriendelijk en klaagt de hele tijd.

Verder zijn er nog : de Roos, De Grote Pint, Schuttershof, 't Einde, de Handboog, de Pint, de Kongo, de Zandberg, De Nachtegael en de Herder.

Kautern kermis.

De jaarlijkse kermis is elk jaar opnieuw een groot feest. Deze kermis sluit Belsele kermis af. Ze gaat door half juni. Er staat dan een tent om te dansen en iedereen is aanwezig. Dé attractie is de zeepstaak. Een grote houten paal wordt rechtop gezet. Boven is een fietswiel gemonteerd waaraan allerlei kleine prijzen hangen : een stuk salami, een fles wijn, kaas enz. De paal wordt overvloedig met zeep ingesmeerd. Het is dus niet eenvoudig om een van de prijzen te pakken te krijgen.

Er wordt elk jaar ook een gaiboltornooi georganiseerd.

Jubileumstoeten

Regelmatig worden mensen gevierd. Een gouden bruiloft, een huwelijk, een inhuldiging. Er wordt dan stevast een stoet georganiseerd waar iedereen aan

meewerkt. Rita Beirens, Myriam De Block en Marie-Christine De Clercq zijn de grote bezielers van dit alles. Zij brengen dan de mensen samen, organiseren de stoet enz. Ze gaan dan ook van deur tot deur met een doos met een gleuf. Er wordt zo tot 800 euro opgehaald om de gevierden een mooi geschenk te bezorgen.

Zeven "dochteren" op de kar gouden jubileum Albert Van Landeghem. (fotoarchief Rita Beirens)

Rita schreef telkens een gedicht. Zo ook bij de inhuldiging van het Yvonneplein. Het fragment hieronder vat de sfeer op *de Kautern* mooi samen.

*Je wilde je buurt hiervan laten genieten
's avonds op de bank tussen de grassprietten
't Is je gelukt, veel verhalen werden verteld
De burenen raakten nog meer op elkaar gesteld.*

Bronnen

Wikipedia

Gesprekken met Myriam De Block, William Smet, Rita Beirens, Emiel De Vleeschhouwer

Foto's uit familiearchief van Rita Beirens en Emiel De Vleeschhouwer

Belsele in oude foto's (Alfons De Belie)

René De Boom

Geopunt